

รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร

Academic Leadership Model of School Administrators under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office

ดร.ปราการ ช่วยรักษา¹, ดร.เชาวลิต เหมะธูลิน², ดร.ไสว กันนูลา³

Dr.Prakan Chouyruksa¹, Dr.Chaovalit Hematulin², Dr.Sawai Kannula³

¹นักวิชาการอิสระ

²นักวิชาการอิสระ

³นักวิชาการอิสระ

*Corresponding author E-mail: Prakan.c@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 1 กุมภาพันธ์ 2567

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 25 กุมภาพันธ์ 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 15 มีนาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร 2) เพื่อสร้างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร 3) เพื่อประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน และการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้วิธีการสรุปเป็นความเรียง

ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรมรองลงไป คือ ด้านทักษะและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านบุคลิกภาพ

2. รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร ประกอบด้วย

2 ตัวแปร ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน คือ องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลิกภาพ 2)ด้านคุณธรรมจริยธรรม 3)ด้านความรู้ 4) ด้านทักษะ และ 5) ด้านความสามารถ และ องค์ประกอบประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษา ใน 2 องค์ประกอบ คือ 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ใน 3 ด้าน และ 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ใน 5 ด้าน

3.ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร พบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This study had the objectives 1) Study the academic leadership condition of school administrators under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office. 2) To create an academic leadership model of school administrators under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area

Office3) To evaluate the academic leadership model of school administrators under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office.

Sample group used in the research study It consists of: Educational institution administrators totaling 226 people. Statistics used to analyze the data are quantitative data, including percentage, mean, and standard deviation. For qualitative data, content analysis was used from recommendations of experts. and experts Using the summary method.

The results of the study found that 1) Academic leadership conditions of school administrators under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office Overall it is at a high level. The aspect with the highest average was morality and ethics, followed by skills, and the aspect with the lowest average was personality. 2) The academic leadership model of school administrators under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office consists of 2 variables which are interrelated: academic leadership components in 5 areas, consisting of 1) personality 2) Moral and ethical aspects 3) Knowledge 4) Skills and 5) Abilities and Components of educational institution management effectiveness include 2 components: 1) desired characteristics of

students in 3 areas and 2) satisfaction with teachers' work performance in 5 areas.

3.Results of feasibility assessment and the appropriateness of the academic leadership style of school administrators under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office. It was found that the evaluators had opinions on the leadership style. Academics of school administrators under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office Overall, it was at the highest level. When considering each aspect, it was found that Every aspect is at the highest level.

Keywords: Academic leadership styles,
Educational institution
administrators primary school

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก้ไขปัญหาด้านสังคมและเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาคนสู่การพัฒนาประเทศ ซึ่งคุณภาพของคนจะเป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของการพัฒนาทั้งปวง (วิจิตร ศรีสะอ้าน. 2548 : 1) สำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมาแม้ว่าจะประสบความสำเร็จเป็นที่พอใจในระดับหนึ่ง แต่ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้น

สังกัดหรือการประเมินคุณภาพการศึกษาจากองค์กรภายนอกได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดสถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดความตระหนักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.2550 : 50) จากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประกอบกับนโยบายการจัดการศึกษาที่ต้องมีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง บนฐานของหลักการและแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดเป้าหมายภายใน พ.ศ. 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบซึ่งจะเน้นประเด็นหลัก 3 ประการด้วยกันคือ คือพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ เพิ่มโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ คนไทยยุคใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 :5-12)

เป็นที่ทราบกันดีว่าการศึกษาไทยประสบกับปัญหาด้านคุณภาพอย่างมากซึ่งจะเห็นได้

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการประเมินคุณภาพในยุคใดสมัยใด หรือประเมินโดยใคร โดยเฉพาะสถานศึกษาในชนบทที่คุณภาพการศึกษามักอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำมากและเป็นปัญหาที่สำคัญของการจัดการศึกษาไทยต่อเนื่องกันมายาวนานยิ่งไปกว่านั้นการศึกษาเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กไทยได้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษา

ของไทยกำลังประสบภาวะวิกฤตด้านคุณภาพอย่างหนัก ซึ่งสาเหตุหลักของปัญหาดังกล่าวที่เป็นข้อค้นพบจากงานวิจัย เนื่องจากผู้บริหารการศึกษาไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับงานการเรียนการสอนแต่ไปให้ความสำคัญกับงานด้านธุรการและการเงิน โดยมองว่าเป็นงานหลักที่ผู้บริหารต้องทำเอง ประเทศไทยจึงหาผู้บริหารที่รู้และเชี่ยวชาญเรื่องการเรียนการสอนได้น้อยมาก โดยผู้บริหารขาดความเข้าใจว่า การบริหารการศึกษา คือ การบริหารที่มุ่งการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (รุ่ง แก้วแดง, 2546: 29-47) ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษา ดังคำกล่าวของ จรัส สุวรรณเวลา (2539: 8) ที่ว่า “คุณภาพของการบริหารและผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพขององค์กรการรักษาคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่กำหนดได้ด้วยการบริหาร ” ดังนั้น การบริหารจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นกับผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดของการทำงานในองค์กร ด้วยภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะจัดการองค์การในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงและวิกฤต (บัณฑิตแทนพิทักษ์, 2540: 53) ซึ่งในปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารในยุคปฏิรูปการศึกษา ต้องมีคุณลักษณะและและพฤติกรรมของผู้บริหารที่ให้ความสำคัญในด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารสถานศึกษาคนเดียว ไม่สามารถดำเนินการทุกอย่างให้สำเร็จ ได้จะต้องอาศัยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การที่ผู้บริหารจะได้รับความร่วมมือด้วยดีนั้นจะต้องดาเนินบทบาทและ

พฤติกรรมที่เหมาะสม ในการรวมพลังครู ทำให้กิจกรรมด้านการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ เป็นที่พึงพอใจนั้น จะมีคุณลักษณะโดดเด่นเฉพาะอยู่หลายประการ (Davis and Thomas, 1989 อ้างในถวิล มาตรเสียม, 2544: 105) โดยดาเนินงานในการกำหนดภาวะผู้นำทางวิชาการให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการปฏิบัติไว้ 5 ด้าน คือ 1) มุมมองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร 2) การประเมินผลนักเรียน 3) การจัดโครงการด้านรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 4) การประเมินผลการสอนของครู และ 5) การวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู ตามแนวคิดของ Seyfarth (1999: 165-273) โดยผู้บริหารต้องทำงานร่วมกับครู กระตุ้นครู ให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมมือกันด้วยเทคนิควิธีที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลสูงสุด

นอกจากองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการทั้ง 5 ด้านแล้ว ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญอีก 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบแรก คือ การใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การที่ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่บริหารเพียงอย่างเดียว สถานศึกษาก็คงจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ยาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างถูกต้อง เพื่อจะได้ความรู้ ความสามารถ

และแนวคิดที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาที่ใช้ในการบริหารและพัฒนาการเรียนการสอน ตามแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985: 221-224)

องค์ประกอบที่สอง คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตามแนวคิดของการบริหารในยุคปัจจุบัน บรรดานักบริหารวงการต่าง ๆ รวมทั้งด้านการศึกษามีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมนั้นมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและยอมรับว่าการบริหาร แบบมีส่วนร่วมจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในงานมากขึ้น (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545: 31-38) ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา ทั้งในด้านสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน ในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และการจัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลักการสำคัญดังกล่าว ตรงกับแนวคิดหลักในการจัดการศึกษาเพื่อทุกคน ทุกฝ่าย (Education for All) และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอันเป็นหลักการพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 3) ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนั้น เป็นอีก

องค์ประกอบหนึ่งที่สามารถสร้างความผูกพันความพึงพอใจให้กับบุคคล เป็นการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานพร้อมที่จะปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ อีกทั้งยังเป็นแรงผลักดันไปสู่ความสำเร็จ เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับการจัดการศึกษาจะทำให้เกิดความร่วมมือในกระบวนการพัฒนา และกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กและชุมชนท้องถิ่น ลดช่องว่างระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและคุณภาพตามที่สังคมต้องการ โดยแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1977) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาว่า เป็นการบริหารโดยให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการได้รับประโยชน์ทางวิชาการจากการจัดการศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงาน ในการรับผลประโยชน์ และในการประเมินผล เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้น องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสนใจศึกษามี 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) มุ่งมองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร 2) การประเมินผลนักเรียน 3) การจัดโครงการด้านรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 4) การประเมินผลการสอนของครู 5) การวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู ตามแนวคิดของ Seyfarth (1999:165-273) 6) การใช้ภาวะผู้นำ ตามแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985: 221-224) และ 7) การมีส่วนร่วมในการบริหาร

จัดการ ตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1977)

เมื่อผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ดี ก็จะมีผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษาพิจารณาได้จาก 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบแรก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน เพราะการที่สถานศึกษาจะมีประสิทธิผล ตัวบ่งชี้ที่สำคัญตัวหนึ่งคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก (Hoy and Miskel, 1991: 380) จะเห็นได้ว่าภารกิจของการศึกษาและผู้จัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ก็คือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ 1) การเป็นคนดี 2) การเป็นคนเก่ง 3) การเป็นคนมีความสุข ดังนั้นการปรับปรุงพัฒนาประสิทธิผลและคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ต้องร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามความมุ่งหมายที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้น ถ้าสถานศึกษาใดสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามแนวพระราชบัญญัติ การศึกษาได้ สถานศึกษานั้นย่อมมีประสิทธิผลในการจัดการสถานศึกษา

โดยองค์ประกอบที่สองของประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษา คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งมีความสำคัญทั้งเฉพาะตัวบุคคล กลุ่ม และองค์การ การเข้าร่วมอยู่ในองค์กรนั้น ระดับความพึงพอใจในการ

ปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลต้องอยู่ในระดับดี องค์กรจึงจะประสบความสำเร็จ (Cranny, Smith, and Stone, 1992: XV) ดังนั้น ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลได้เป็นอย่างดีนั้น ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูช่วยให้การทางานประสบความสำเร็จ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยดาเนินงานในการกำหนดประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษาไว้ปฏิบัติใน 5 ด้าน คือ 1) ความสำเร็จ ของงาน 2) คุณลักษณะของงานและสภาวะการทางาน 3) ความก้าวหน้า 4) นโยบายและบริหาร 5) ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ตามแนวคิดของ Hoy and Miskel (2001) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Locke (1984: 93) ที่กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์กร ถ้าบุคลากรในองค์กรมีความพึงพอใจสูง คุณภาพงานก็จะสูงในทางกลับกัน หากบุคลากรในองค์กรไม่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คุณภาพของงานก็จะต่ำ ดังนั้น องค์ประกอบประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษามี 2 ด้าน ดังนี้ 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน คือ การเป็นคนดี การเป็นคนเก่ง การเป็นคนมีความสุข ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู คือ ความสำเร็จของงาน คุณลักษณะของงาน และสภาวะการทางาน ความก้าวหน้า นโยบายและบริหาร ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ตามแนวคิดของ Hoy and Miskel (2001) และ Locke (1984: 93)

ในปีการศึกษา 2558 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 554 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 176 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 258 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 120 โรงเรียน ยังมีปัญหาที่ต้องดำเนินการกำหนดนโยบายจุดเน้น ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระวิชาหลักเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 4 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนอ่านออก เขียนได้ 3) เพิ่มศักยภาพนักเรียนในด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์และด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ 4) นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความรักชาติ 5) สร้างทางเลือกในการเรียนรู้ที่เน้นให้ประชากรวัยเรียนทุกคน เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ลดอัตราการออกกลางคัน ศึกษาต่อและประกอบอาชีพ 6) ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการขยายผลสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ 7) นักเรียน ครู และสถานศึกษา ได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมสู่สากล 8) สถานศึกษาทุกแห่งผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และผ่านการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอก 9) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. 2558)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการของของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร ว่าสามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษา จากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร สามารถใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาถึงการได้มาของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ทางหนึ่งและนำไปสู่การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพว่าจะมีวิธีการใด ที่จะพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่เอื้อต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาว่ามีการพัฒนาอย่างไร ภายใต้ความเชื่อที่ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นได้ คุณลักษณะภาวะผู้นำของแต่ละบุคคลนั้น ไม่ได้มีมาแต่กำเนิดเพียงอย่างเดียวแต่สามารถเรียนรู้ ผักผ่อนและพัฒนาได้ การได้รับการพัฒนาคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ย่อมสามารถก่อให้เกิดผู้บริหารทางการศึกษาที่มีศักยภาพและคุณภาพได้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540) ทั้งนี้ ข้อความรู้

ดังกล่าว สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการบริหารงานสำหรับสถานศึกษา หรือการสนับสนุนส่งเสริม ตลอดจนการพัฒนาให้ทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาโดยเฉพาะกับผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัด ให้สามารถบริหารงานของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร
2. เพื่อสร้างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร
3. เพื่อตรวจสอบและยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบ ได้แก่
 - 1.1 คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 1.1.1 ด้านบุคลิกภาพ
 - 1.1.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม
 - 1.1.3 ด้านความรู้
 - 1.1.4 ด้านทักษะ
 - 1.1.5 ด้านความสามารถ

2.2 ประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษา ได้แก่

- 2.2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) การเป็นคนดี 2) การเป็นคนเก่ง 3) การเป็นคนมีความสุข

- 2.2.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ 1) ความสำเร็จของงาน 2) คุณลักษณะของงานและสภาวะการทำงาน 3) ความก้าวหน้า 4) นโยบายและบริหาร และ 5) ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน

2. ด้านประชากร

2.1 ระยะที่ 1

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครในปีการศึกษา 2566 จำนวน 554 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล การศึกษารายกรณี ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 3 คน รวม 6 คน จาก 3 โรงเรียน

2.2 ระยะที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบ ฯ โดยการวิจัยแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครั้งที่ 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

2.3 ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบ ฯ เป็นการวิจัยแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครั้งที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

ผู้ชำนาญการ จำนวน 10 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 10 คนรวมทั้งสิ้น 20 คน

3. ด้านระยะเวลา

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย เดือน
กรกฎาคม 2566 เดือน ธันวาคม 2566

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีความรู้
ความเข้าใจสามารถนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนา
ผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ
ให้เกิดประโยชน์ต่อประสิทธิผลการจัดการ
สถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษา/หน่วยงาน
ต้นสังกัด สามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาการ
ทำงานใช้เป็นกรอบทิศทางประกอบการ
พิจารณากำหนดนโยบายและสนับสนุนให้มีการ
ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพองค์ประกอบภาวะ
ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล
ต่อประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey
Research)ศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการ
ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้
ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนด
กรอบแนวคิดการวิจัยโดยการวิเคราะห์เอกสาร

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดเป็นกรอบ
แนวคิดการวิจัย

1.2 ศึกษาสภาพปัจจุบันของ
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สกลนครโดยการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ
เครื่องมือเพื่อใช้ศึกษาสภาพปัจจุบัน เก็บข้อมูล
จากผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอน
ประจำอยู่ในโรงเรียนโรงเรียนประถมศึกษาใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
จังหวัดสกลนคร ในปีการศึกษา 2566 จำนวน
จำนวน 554 โรงเรียนนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์
ผลการศึกษา นำเสนอในรูปตารางและอภิปราย
ประกอบความเรียง

ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้
นี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
จังหวัดสกลนครในปีการศึกษา 2558 จำนวน
จำนวน 554คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้
คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
จังหวัดสกลนครในปีการศึกษา 2566 จำนวน
จำนวน 554 คน ได้มาโดยการเปิดตารางเครจซี่
และมอร์แกน ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการ
เก็บข้อมูลครั้งนี้ จำนวน 226 ชุด เพื่อป้องกัน
ข้อมูลที่สูญหาย ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบ
ใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling)
โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random

Sampling) ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.ศึกษา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดและหลักการในการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร มากำหนดโครงสร้างองค์ประกอบ และนำข้อมูลจากการศึกษาระยะที่ 1 มาสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นร่างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครได้ร่างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร

2.ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครโดยการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) ครั้งที่ 1 จำนวน 10 คน และนำผลการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ร่างรูปแบบมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยจัด ที่โรงแรมเดอะมาเจสติก อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ 3 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2566 รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มครั้งนี้ และผลของ

การสนทนากลุ่ม ได้นำเสนอในบทที่ 4 ของงานวิจัยนี้

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร ดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ โดยการประชุมกลุ่มประชุมกลุ่มผู้ชำนาญการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ(Focus Group)ครั้งที่ 2 จำนวน 20 คน และนำผลการประชุมกลุ่มผู้ชำนาญการและผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ชำนาญการ/ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้รูปแบบฯ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยจัดที่โรงแรมเดอะมาเจสติก อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ 15 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566 ผลของการพิจารณาและรายชื่อ รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มครั้งนี้ และผลของการสนทนากลุ่ม ได้นำเสนอในบทที่ 4 ของงานวิจัยนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้ชำนาญการประกอบด้วย รวม จำนวน 10 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน โดยจัด ที่โรงแรมเดอะมาเจสติก อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ 15 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2566 ผลของการพิจารณาและรายชื่อผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ได้นำเสนอในตอนท้ายของบทที่ 4 และภาคผนวกตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สกลนคร

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป
เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 226 คน
ส่วนมากเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 75.20
และประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี คิดเป็น ร้อย
ละ 82.70

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความ
คิดเห็นเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของ
ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้าน
คุณธรรมจริยธรรมรองลงไป คือ ด้านทักษะและ
ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านบุคลิกภาพ
และรายด้านพบว่า

2.1 ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมอยู่
ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่
มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ เชื้อมั่นในตนเองและมี
อุดมการณ์ กล้าคิด กล้าทำรองลงไป คือมี
บุคลิกลักษณะ สุขภาพร่างกายแข็งแรงใช้วาจา
สุภาพ สื่อความหมายได้ดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ย
น้อยที่สุด คือ วางตัวได้อย่างเหมาะสม
ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีเปิดใจกว้าง
ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม
โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับมากเมื่อพิจารณา
รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มี
ความยุติธรรม และเห็นประโยชน์ส่วนรวม
มากกว่าส่วนตัว รองลงไป คือมีความมุ่งมั่น

อดทน อดกลั้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ
มีความรับผิดชอบสูง

2.3 ด้านความรู้โดยรวมอยู่ในระดับ
มาก ระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ
ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีความรู้เกี่ยวกับการ
พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรสาระ
ท้องถิ่นรองลงไป คือมีปรัชญาและความเชื่อใน
การจัดการศึกษาและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด
คือ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่าง
หลากหลาย

2.4 ด้านทักษะโดยรวมอยู่ในระดับ
มาก ระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ
ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีทักษะการจูงใจ การ
ส่งเสริม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การให้อำนาจและ
การสร้างความสำเร็จต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรองลงไป
คือมีทักษะการติดต่อ สื่อสาร การสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และข้อที่มีค่าเฉลี่ย
น้อยที่สุด คือ มีทักษะการตัดสินใจได้อย่าง
เหมาะสมกับสถานการณ์

2.5 ด้านความสามารถโดยรวมอยู่
ในระดับมาก ระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ
พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ นำเทคนิค
วิธีการ นวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนา
คุณภาพการศึกษารองลงไป คือสร้างความมั่นใจ
ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้
เป็นอย่างดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ
สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานได้อย่างหลากหลาย

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น
ของประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษาใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สกลนครที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ

นักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเป็นคนมีความสุขรองลงไป คือ ด้านการเป็นคนดีและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเป็นคนเก่ง

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร

รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน คือ องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลิกภาพ 2)ด้านคุณธรรมจริยธรรม 3)ด้านความรู้ 4) ด้านทักษะ และ 5) ด้านความสามารถ และ องค์ประกอบประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษา ใน 2 องค์ประกอบ คือ 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ใน 3 ด้าน และ 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ใน 5 ด้าน

ระยะที่ 3การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร

ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร พบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำ

ทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความเอาใจใส่ใน ด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างดี แต่ก็ควรปรับปรุงในด้านบุคลิกภาพและรายด้านพบว่า 1) ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เชื่อมั่นในตนเองและมีอุดมการณ์กล้าคิด กล้าทำรองลงไป คือมีบุคลิกลักษณะสุขภาพร่างกายแข็งแรงใช้วาจาสุภาพ สื่อความหมายได้ดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วางตัวได้อย่างเหมาะสม ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีเปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความยุติธรรม และเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว รองลงไป คือมีความมุ่งมั่น อดทน อดกลั้น และข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีความรับผิดชอบสูง) ด้านความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรสาระท้องถิ่นรองลงไป คือมีปรัชญาและความเชื่อในการจัดการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย 4) ด้านทักษะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีทักษะการตั้งใจ การส่งเสริม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การให้อำนาจและการสร้างความเชื่อต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรองลงไป คือมีทักษะการติดต่อ สื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีทักษะการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ 5) ด้านความสามารถโดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ นำเทคนิควิธีการ นวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษารองลงไป คือสร้างความมั่นใจให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ (2553) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ประกอบด้วย ตัวแปร

แฝงภายนอกคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัว ได้แก่ มุมมองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การประเมินผลนักเรียน การจัดโครงการด้านรับเด็กพิเศษ การประเมินผลการสอนของครู การวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ การใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยตัวแปรการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงมากที่สุด ตัวแปรแฝงภายใน คือ ประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรแฝงย่อย 2 ตัว คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่ การเป็นคนดี การเป็นคนเก่ง การเป็นคนมีความสุข โดยตัวแปรการเป็นคนดีมีค่าเฉลี่ยสูงมากที่สุด ส่วนความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว ได้แก่ ความสำเร็จของงาน คุณลักษณะของงาน และสภาวะการทำงาน ความก้าวหน้า นโยบายและบริหาร ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน โดยตัวแปรความก้าวหน้ามีค่าเฉลี่ยสูงมากที่สุด 2) ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 91.08 ที่องศาอิสระ ค่า $df = 71$ ($p = 0.05448$) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มี

นัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .941 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .901 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .0267 และภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษา โดยขนาดอิทธิพลมีค่าเท่ากับ 0.001 นอกจากนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการจัดการสถานศึกษา ได้ร้อยละ 1 และสอดคล้องกับ สมเกียรติ พลเจติต (2555) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น : การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีรากฐาน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่นมี 3 มิติ ดังนี้ 1) มิติบุคคล มี 15 ลักษณะ ได้แก่ วิสัยทัศน์ ความตื่นตัวและการปรับตัว ความท้าทาย ความสามารถสูง หลักการทำงาน การปรับปรุงงาน และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง การแก้ปัญหา การบริหารเวลา ความคิดสร้างสรรค์ ความใฝ่รู้ และการแสวงหาความรู้ ความรับผิดชอบ มนุษย์สัมพันธ์ คุณธรรม เจตคติที่ดีต่ออาชีพและโรงเรียน และแรงจูงใจ 2) มิติทีม มี 24 ลักษณะ 3) มิติโรงเรียนมี 25 ลักษณะ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครควรมีนโยบายให้สถานศึกษาพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2. จากสรุปผลการวิจัยที่ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดที่เชื่อมั่นได้ว่ามีความเหมาะสม มีประโยชน์และเป็นไปได้ สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งกระบวนการวิจัยในแต่ละขั้นตอนถือได้ว่าอาศัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งสถานศึกษาควรนำรูปแบบจากการวิจัยไปดำเนินการปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนาปรับปรุงในเรื่องการวางตัวให้เหมาะสมและในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีเปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนาปรับปรุงในเรื่องความรับผิดชอบ

3. ด้านความรู้ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนาปรับปรุงในเรื่องการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย

4. ด้านทักษะผู้บริหารโรงเรียน
ควรมีการพัฒนาปรับปรุงในเรื่องการมีทักษะการ
ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

5. ด้านความสามารถผู้บริหาร
โรงเรียนควรมีการพัฒนาปรับปรุงในเรื่องการ
สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานได้อย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่
ส่งเสริมความสำเร็จต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มี
ประสิทธิผล

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนให้
เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ชั้นนำ

บรรณานุกรม

- กัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ. (2553). องค์ประกอบ
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการ
จัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา
กรุงเทพมหานคร. (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา
การศึกษาดุขบัณฑิต, สาขาการบริหาร
การศึกษาและภาวะผู้นำ, มหาวิทยาลัย
เซนต์จอห์น).
- จรัส สุวรรณเลขา. (2539). รื้อปรับระบบ
สถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษา:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถวิล มาตรเยี่ยม. (2544). การปฏิรูปการศึกษา
โรงเรียนเป็นฐานบริหารจัดการ.

กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

บัณฑิต แทนพิทักษ์. (2540). ความสัมพันธ์
ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทธา
และความพึงพอใจของครูโรงเรียน
มัธยมศึกษา. (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุข
บัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร).

รุ่ง แก้วแดง. (2541). ปฏิวัติการศึกษาไทย.

(พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : มติชน.

รุ่ง แก้วแดง. (2546). โรงเรียนนิติบุคคล.

กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วิจิตร ศรีสอาน. (2548). การวิจัยสถาบันกับการ
พัฒนาคุณภาพการศึกษา. (เอกสาร
ประกอบการสัมมนาของสมาคมการวิจัย
สถาบันและพัฒนาอุดมศึกษา ณ
สำนักวิจัยจุฬาลงกรณ์. 13-15 มกราคม
2548). ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

สมเกียรติ พลเจตต์. (2555). ภาวะผู้นำทาง
วิชาการในโรงเรียนดีเด่น : การศึกษาเพื่อ
สร้างทฤษฎีรากฐาน. (ครุศาสตรดุข
บัณฑิต, สาขาภาวะผู้นำการบริหาร
การศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร).

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สกลนคร เขต 3. (2566). แผนปฏิบัติ
การประจำปีงบประมาณ 2566.

สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สกลนคร เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

(2547). เอกสารประกอบการศึกษาด้วย

ตนเองหลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหาร

สถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา.

กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ

ภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). ปัญหาและ

แนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ

ประชาชน. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน แกรมมี่.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). ความขัดแย้ง :

การบริหารเพื่อสร้างสรรค์.

กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน แกรมมี่.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2548). การศึกษาแนวทาง

การบริหารและจัดการศึกษาของ

สถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้

โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : ครุสภา

ลาดพร้าว.